

MIENC JEENH WENC XOC
GAEML
LAIH DOS

贵州省民委民族语文办公室 / 编
石锦宏 潘永荣 欧亨元 / 整理



侗族民间文学选读

**MIENC JEENH WENC
XOC GAEML LAIH DOS**

侗族民间文学选读

贵州省民委民族语文办公室 编
石锦宏 潘永荣 欧亨元 整理

贵州民族出版社

黔新登字(90)04号

责任编辑:杨成星

封面设计:琬殷

技术设计:张声伟

MIENC JEENH WENC XOC GAEML LAIH DOS

侗族民间文学选读

贵州省委民族语文办公室 编

石锦宏 潘永荣 欧亨元 整理

贵州民族出版社出版发行

(贵阳市中华北路289号)

地矿局印刷厂印刷

787×1092毫米 1/32 7.75印张 162千字

1994年12月第1版 1994年12月第1次印刷

印数:1000册

ISBN 7-5412-0485-4/I·178(民文)

定价:5.00元

SUNGP NYENC BIEENH LEEC

Weil liaox sic yenl senx daol teih guangx leec gaeml hangc gongh zoc naih dih xih yaol, juv jens xic naih leec gaeml yuns gungc, nyinc beel jiul bieenh lax «Keek Biingh Nguk», nyinc naih yuh bieenh bens «Mienc Jeenh Wenc Xoc Gaeml Laih Dos» map Saip xaop.

Gaeml jangs zongh fac mienc cuc dal jah tienc il yonc, liic six jaengl, wenc fap liogp, mienc jeenh wenc xoc gaeml daol gungc yeih gueec lieeux. Bens leec naih xup lis al (al dange wungh, yeeh, al kuaot), nyonc, sungp bagx, al lax uns, yik, lix yaeml wap, donv maenv naih.

Al gaeml yangh gungc, yil suc teec dieenx maoh zux yaol lis yac naenl; edl jangs yenl liic ags yangh, gueec laot jogx gouv yac yenl, peep sedp, dange dav buh yac yenl, banv luh buh kox yix wanh yenl, weex naih al gaeml dos map laos wap, lail qingk, maoh suic kuenp xic unv “gaeml gueec lis leec aol ebl conc” naih fac zanx luih map; nyih jangs mags yuv xoux cic, al gaeml gungc yongh bix xenh soux fac, daiv qik al xic unv nyungl, bix xenh soux fac maoh nyimp xic unv «Sih Jenh» gueec mangc xap.

Nyonc gaeml yik gaeml zux yaol angx nyenc weex douh, neil yongc benh gungc jangs bus lail jods yax, eeus

nyenc yuv weex nup bix weex nup.

Lix yaeml wap buh gungc lis jaol yuc hanc yil, baov nyenc weex nup weex nyenc, yuv wox maenv daol liix mangc; donv suh gungc yongh bix nyix soux fac, gueec heenk dagx nyenc xih dagx yangh mangc, ledp xongs lieeux lail.

Zougx zih, mienc jeenh wenc xoc gaeml gueec laot wenc xoc jal zic pangp, buh lis xeenp sic yil yil, jangs zongh fac mienc cuc wenc xoc baox kup il doh wap lail yangh ags hangc. Bens leec naih gods yah jangs ul miac jiul dih il benh zih liaop, laih map weex bens, doiv mienc jeenh wenc xoc gaeml gungc haenp daenc jah map wah, sonk gueec lis jeengx mangc, eengv yuh jiul seix pienc taemk, naic angs gueec ugs tags xiut, xih wangl duc zeex dah aox naih xoc lis nyil yangh xonh, jav jiul suh kuanp sais lax.

Nyenc bieenh leec

1994. 5. Nyaoh Guil Yangc

编 者 的 话

为适应我省侗语文推行工作的发展需要,缓解当前侗文读物奇缺的状况,我们继去年编译了侗文科普读物《猪病防治》之后,今年编译这本《侗族民间文学选读》,又为广大侗文爱好者提供一点文学方面的精神食粮。

侗族是中华民族大家庭中的一员,具有悠久的历史 and 灿烂的文化,侗族的民间文学体裁多、题材广、内容十分丰富。本集收录了诗歌(主要是情歌、耶歌、酒歌)、故事(包括神话、传说、童话)、童谣、戏曲、说唱词、谚语、谜语等内容。

侗族诗歌种类繁多,其艺术特点主要有二:一是韵律独特,不仅偶句押韵,还有首尾相押、押勾腰、自由转韵等灵活多变的形式,使侗歌念起来便朗朗上口,娓娓动听,它适应了过去“侗家无文靠口传”的发展规律;二是修辞讲究,侗歌中大量运用了比兴手法,具有中国古代诗歌的修辞遗风,可以说许多侗歌的比兴运用完全可以和古代《诗经》媲美。

侗族民间故事、戏曲以生活和人物题材居多,内容以赞扬真善美,鞭笞假丑恶为主,极富道德教育意义。

侗族谚语哲理性强,内容亦以寓教育含义为主,示人以处世之哲学;谜语多用比拟手法,无论拟人拟物,形象逼真,微妙微俏。

总之,侗族民间文学具有很高的文学价值和现实意义,是中华民族文学宝库中的一朵绚丽奇葩。本集子仅就编译人员

手头所掌握的部分资料选编成册,对于异彩纷呈的侗族民间文学来说简直是挂一漏万,加之编者水平有限,错误在所难免。希望广大读者对侗族民间文学能够由此而窥斑见豹,并有所裨益,则我们的心愿足矣。

编 者

1994年5月于贵阳

MUC LUC

一、NYONC	(1)
Gueec weex mangc gueec lis biaenl nas ul	(1)
Gueec weex mangc laengx luih naemx laengx eex nyeeuv	(6)
Weex mangc yuv jil oux naeml	(10)
Yeel nyimp inv bail heit namc aol xongs oux	(12)
Langc ganl sangv neix	(19)
Langc yeel	(26)
Liuuc muih	(40)
Benx songx deic jinl buil bail aov xangv	(57)
Hogx juiv loux lagx caic zux geeus heengk hadt	(61)
二、AL JENH	(65)
Xangl langc xangl muih xiv nyenc menc	(65)
三、AL DANGC WUNGH	(69)
Duc mogc jiul jiul	(69)
Jaengl gueec xeengp dungs bix xeengp lic	(70)
Jiuc kuenp naih yais	(72)
Douv juh yaoc jaengl	(73)
Langc weex hanv danl	(75)

Yiuh ags dogl diul	(76)
Lis juh weex saox kuanp semp duh	(77)
Liangp xaop weex gueenv (1)	(80)
Liangp xaop weex gueenv (2)	(81)
Qit daol angs lail	(82)
Jungh dees mas menl	(85)
Samp nyinc menh	(88)
Lagx liongc aox nyal	(95)
Al wap (30 meix)	(99)
四、YEEH	(113)
Laos dangc dos	(113)
Ugs xenp map lieeux	(114)
Yeeh gaic meix	(114)
Yeeh hop nyinc gaeml	(116)
五、AL KUAOT	(117)
Kuaot jenv juh	(117)
Demh semp ladx	(118)
Ongp mangc dos juh	(118)
Guenl nanx aiv	(119)
六、AL LAGX UNS	(120)
七、AL DAENGV	(126)
Bix deic lix aov wah miic xenp	(126)
Al bus hongc jenh	(129)
Al jeec yoc	(134)
八、SONGP BAGX	(137)

Al xenh genv	(137)
Mongl jangh nyuix	(151)
Liangc xanp beec yuh xuc yenl daic	(162)
Sup fuik	(172)
Doiv songp	(178)
九、YIK GAEML	(191)
Jingl langc liongc nyux	(191)
十、LIX YAEML WAP	(217)
十一、DONV	(225)

一、NYONC 故 事

GUEEC WEEEX MANGC GUEEC LIS BIAENL NAS UL

Xic unv sinp maenv duc aox das nyimp duc xeengp aox yanc daengh nyenc daol laot yangh ledp wox wah sungp. Memx nuv gueec biix nyenc daol pangp mags, weex mangc sip qingk sungp nyenc, nyimp nyenc sags ongl? aox longc lis nyil gaiv liogp.

Lis il maenl, memx deml gueec suh haemk: "Gueec, nyac gav laox il jav, eengv lail soh, naengl lis il gouv baov yaih yip, weex mangc sip qingk sungp maoh us iup, saip maoh us iup hads weex nup suh weex jav, nyimp maoh us iup keip yav kaip yav, weex hangc ongl deil hus il jav, suh gueec lis sungp mangc wah, dagx il yaoc, yaoc suh nyil doh gueec

mas saip. " Gueec baov: "Nyac wox menl dih mangc, gav yaoc daengh soh yaoc xah nyaengc mags, danl gueec xux us iup lail jiv. Us iup xeis jiv deic jagx naengl yaoc xonl, yuc weex nup yaoc suh laengh gueec todt. Il naih, gueec lis banl fac, hah douh nyimp maoh us iup weex ongl. " Memx qingk gueec wah, joc deec lis nyil lail gol, sibt baov: "Nyenc kuedp lail jiv nup buh dos gueec xux nyac max! nyac nyaengc nyil suh gueec lis benx siil. Yaoc gueec senk us iup nyaengc lail jiv il jav bail, kuedp lail jiv nup, yaoc buh aems idx maoh. " Gueec qingk memx angx il naih, suh baov memx wah: "Nyac memx nup dos xux nyenc? nyenc gueec xingl nyic xic jah, douh nyac idx gueec wox diih gol. Nuv yac xaop nas doiv nas, nyac eengv dos xux nyenc, yaoc suh gueec guanl gueec hap lox. " Memx qingk gueec il naih angx, qik yuv duv sais, xais gueec sint nyenc map nyimp maoh biix il biix.

Gueec nuv memx qik laox hox, eengv xangk gungc qik maoh nyil, suh eengv baov: "Yaoc suh dos gueec xux us iup, nyac yuv nyimp us iup biix, nyac xeenh nyimp yaoc biix unv, nuv nyac dos xux yaoc, nyac weex lail suh dos xux us iup; nuv nyac lieenc yaoc suh dos gueec xux, nyac deis bix xangk bail nyimp eep us iup biix, biix lax aol weex douv nas. "

Memx qingk gueec eengv wah il naih, idx ngeec idx sius, qik pebp pebp, dos il biul baov map idx gueec, gueec saemp wox memx yuv map idx maoh, saemp xingp nyic lail,

dos il yeil, memx biiul dah bail gueec xonk xenp laengh,
 memx daov gaos map enl gueec, enl yuv jidx gueec, gueec
 suh biiul laos aox yav naemx bail, memx xangk yav naemx
 linv, dangh jenc laot yangh lail qamt, gueec xangk touk,
 yav naemx nail xangc yaeml, memx dogl laos aox yav
 naemx, sik dinl lemh laos aox magx dongv, yuc nup buh dul
 dinl gueec qit, bail nas buh bail gueec lis; denl lenc buh denl
 gueec lis. Gueec nuv il naih suh laengx nyaoh aox yav abs,
 abs daengc xenp magx, map touk geel xenp memx, nyimp
 memx seik daengl dos, memx buh eev qak soh, deic xenp
 gueec seik idx, yuc memx idx wangp nup, buh gods idx
 deml magx, ids gueec laos bic gueec, gueec deic memx seik
 qeeuk, qeeuk ul xenp memx wenp weex jiul weex jiul (xenh
 naih xenp memx eenv weex jiul weex jiul jah, xah jangs xic
 jav gueec qeeuk hah il naih). Memx dos gueec xux gueec,
 quc gueec douv jiuc soh maoh nyaoh, gueec nuv maoh buh
 lis nyil yagt sac, haemk maoh naengl kuanx gueec hap,
 maoh jeengx suh gueec aems xunp. Gueec qak ul jaenl yav,
 nuv memx weex jagc yangh sih jah, yaens gueec lis gol, unl
 nas gol bail, unl nas gol map, gueec zul yiil, biadx dinl dogl
 laos dees jaenl yav, aol weex dagl biaenl nas. Il naih, gueec
 dah jav qit suh gueec lis biaenl nas touk xic naih.

牛是怎样没有上门牙的

传说在很久很久以前，所有的动物和人一样都会说话。老虎看到牛比我们人高大，却为什么听我们人使唤，给我们人干活？心中觉得非常奇怪。

有一天，老虎碰到牛就问：“牛，你个子那么高，力气那么大，还有一对锋利的角，为何去听从人类的使唤，让他人类随意摆布，还跟他犁田、耙田，尽干那些辛苦的活路，却一点怨言都没有，要是我，我就不甘心。”牛回答说：“你懂个什么？我的个头和气力确比他人人类大，但人类的鬼点子多，咱们比不上他，他抓住我的要害，用计把我的鼻子穿上，我怎么挣扎也都挣不脱。这样，实在没办法，才服服贴贴地跟他干活。”老虎听牛这么一说，感到好笑，觉得牛太没本事，接着说：“人随便有天大的本事也打不赢你嘛！你实在太无能了。我不相信人这么能干，随他有天大的本事，我一样能把他吃掉。”牛听老虎说这话，就对老虎说：“你老虎怎样斗得过人？除非人不注意的时候，被你偷袭罢了。若你俩面对面的比，你如比得过人，我就不叫牛了。”老虎听牛这样说，气得差点把肠子都气断，叫牛赶快请它的主人前来比一比。

牛见老虎气得恼伙，还想故意逗它气一些，接着又说：“我都比不赢人类，你要与人类比个高低前，我俩先来试一下，要是你赢了我，那么你很可能比得赢人类，若你连我都搞不赢，我还是劝你别去同他人人类比，输了害你永远抬不起头。”

老虎再听牛这么说，咬牙切齿，气势汹汹的朝牛猛扑过来，好在牛早有准备，知道这么一说，老虎肯定气朝自己来，于是迈开身，老虎扑了个空，牛调头便跑，老虎转身便追。当老虎追至牛屁股时，牛便跳入水田中。老虎以为水田不深，在水田中行走如同在山路上行走一样自如，没想到这水田深得不得了。老虎落入田中，四脚陷入深泥里，无论怎样都无法把脚抬，进也进不了，退也退不得。牛看它这样，便立即在田中翻来复去的打滚，滚得满身厚厚的泥巴后，来到老虎身边与老虎搏斗。老虎也气从心头起，虽脚不能动，但凭张嘴，到处乱咬。好在牛满身尽是泥，咬去咬来一点皮都伤不到。牛以角相击，把老虎撬得横身是血，满身伤痕（如今老虎身上的花条纹路，就是牛用角撬伤留下的伤痕）。老虎中了牛的圈套，斗不过牛，求牛角下留命，牛看它那狼狈的样子，还是觉得有点可怜，问它还敢不敢再吹牛，它一声不敢吭。牛上到田坎上，看它那落汤鸡般的样子，忍不住又觉得好笑，笑得前翻后仰，不小心，滑了一脚，跌下了田坎，把门牙碰断。这样，牛从那时起就没有上门牙，直沿袭至今。

记 译：潘永荣

口 述：石太芝

流传地区：从江平江一带

GUEEC WEEX MANGC LAENGX LUIH NAEMX LAENGX EEX NYEEUV

Xic unv jeih gueec biees, laic liaenl liuh, dinl buh beeuv nyaoh dees longc, qamt saengc gueec qamt weengc.

Xic jav gueec nyil suh gueec qingc sungp, wuip kaenk. Nyenc daol aol maoh aemv keik aemv bac, maoh haengt kaik suh kaik, gueec haengt kaik suh bail nunc, nyenc daol deic maoh nyaengc gueec lis banl fac.

Lis il maenl, jeih nyaoh aox guis daenl jil. Gueec soic weex ongl, laengh map aox guis abs, piat xenp bail piat xenp map, gueec xingp nyic, il dinl xais daml dav laic jeih.

Gueec gaos mieengc begs jaenl qaenp, jeih uns il jav, nup jis lis? jeih douh gueec xais il dinl naih, banl menl banl dih. Gas gueec yenl dinl, jeih aov laoh douh xais biees lax, ul laic naengl dov il dinl gueec laox laox, dinl jeih buh douh xais miedl bail yac mangv. Dah xic jav qit, jeih suh biinv wenp hangc yangh naih, qamt bail nas qamt gueec lis, gobs wox qamt weengc.

Jeih douc gueec xais biees, nuv gueec gav laox lail soh il

jav, gueec aems xungp il bags, gobs aems nyaoh aox longc saengp maoh.

Maenl lenc, gueec yuh touk aox guis map abs. Jeih lebl nyaoh aox aml bial, eip yac gouv siut, gas gueec deic gaos nyabp laos aox naemx xic jah, maoh suh songk legx deic jagx naengl gueec nyaeml, gueec ids laox hox, banl menl banl dih.

Xus yanc qingk gueec banl menl banl dih, xangk gueec ugs jagx xih mangc mags il nup, suh laengx bieeu bail geel guis naengc. Lis nuv jeih idx naengl gueec, yaens gueec lis gol aol weex dogl naemx dal.

Gueec lis nuv xus yanc touk geel, laengx yac guaov xogx dih, quc xus yanc hoik xuk maoh. Xus yanc xenh naih lis wox, naengl gueec jangs jemc yaol hail! suh laengx deic jiuc lamh ul xenp xonl laos wangp jeih idx jah bail. Lenc sip seik seik deic jeih kat luih map, xonk deic jenh songk laos aox guis bail.

Dah jav qit, gueec douh nyenc daol xonl naengl. Yidx maoh hangc dongl, maoh eis aems hangc siip. Kaik yav we-ex ongl, xais maoh bail nas maoh suh bail nas, xais maoh xonk maoh suh xonk, jeengx suh gueec eenl. Yenl yuih jeih gueec hah douh xonl naengl, il naih, aox longc gueec meenh lis nyil saengl jeih. Lenc map, ziic yuv gueec luih naemx, laengx luih naemx laengx gueec eex suh nyeeuv, dens sais eex nyeeuv biagl jenh, deic jeih daoc deil, weex il naih nah sank jiuc sais longc gueec.